

# Polonya İşçileri Parti Önderleriyle Karşı Karşıya

Çeviren TARIK GÜNERSEL

**BAŞKAN:** Tersane İşçileri! Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Edward Gierk Yoldaş vadedmiş olduğu gibi burada Szczecin tersanesinde bulunuyor. Kendisine içten selamlarımızı sunuyoruz. Ayrıca, Başbakan Piotr Jaroszewicz Yoldaş, Merkez Komitesi Sekreteri Barcikowski Yoldaş, kendisini zaten çok iyi tanıdığımız Başbakan-yardımcısı Franciszek Kaim, Milletvekili Wojciech Jaruzelski, Szczecin Bölge Komitesi birinci sekreteri, Obluek Yoldaş, Sziachcic Yoldaş (İçişleri Bakanı), ve Parti önderliği ile yönetimin ve sendikaların başka temsilcileri bu toplantıda aramızda bulunuyorlar. Bu geceki oragnizasyon yetersizlikleri için üzgünüm, ama toplantı kararı bizi hazırlıksız yakaladı; özür diler, bundan sonra daha iyi hazırlanmayı taahhüt ederim... (Gierk'le usulca konuşur-alkış)

**GIEREK:** Gelecekte bu tür toplantılar yapmaya ihtiyaç olmayacak. (Salonda telaş ve bağırma)

**BAŞKAN:** Toplantı olmayacak mı? Ama Sekreter Yoldaş, varlığınızla bize şeref verdiniz...

**GIEREK** (keserek): Evet, ama bu tür toplantılar değil. (kargaşa, seslenmeler)

**BAŞKAN:** Söz hakkı, işçilerin taleplerini okumak üzere Grev Komitesi Başkanı Yoldaş Baluka'dadır.

**BALUKA:** Grevcilerin talepleri şunlardır (oku):

1. Besin fiyatlarının 12 Aralık 1970 öncesi düzeye indirilmesini talep ediyoruz.

2. İşçilere açık olarak düzenlenen tüm bölüm toplantılarında dile getirilen dileğe uyarak, sendika makamları ile İşçi Konseyleri için derhal meşru seçimler yapılmasını; Parti üyelerinin çoğunluğunun dileğine uyarak, Parti içinde ve gençlik örgütlerinde, gerek tüm yapı, gerekse bölümler düzeyinde demokratik seçimler yapılmasını talep ediyoruz.

Bu talebin sınırlı bir süre içinde karşılanacağı konusunda sözkonusu örgütlerin bölge yetkililerinin garanti vermesini arzu ediyoruz.

3. İşçilerin grev süresi için tam ücret alınmasını talep ediyoruz.

4. Tersane idaresi ile ulusal yetkililer, grevcilerle Grev Komitesi üyelerinin işde ve şehirde tam kişisel güvenliğe sahip olacakları ve aleyhlerinde işlem yapılmayacağı yolda teminat vermelidirler.

5. Polonya Birleşik İşçi Partisi Merkez Komitesi birinci sekreteri Edward Gierk yoldaş ile Başbakan Piotr Jaroszewicz'in Adolf Warski bahriye tersanesini ziyaret ederek Grev Komitesindeki işçi temsilcileriyle dolaysız ve sürekli bir diyalog kurmalarını talep ediyoruz.

6. Tersane ile tüm ülkenin politik ve ekonomik durumu hakkında dürüstçe bilgilendirilmemizi, ve boru fabrikasındaki üretim çalışmalarına ilişkin 11 Ocak 1971 tarihli raporun (Szczecin basını, resmî haber iletiminin yüzüstü yalanlarının tipik bir örneğini vererek, grevcileri bölebilmek için, işçiler arasında büyük bir öfke doğuran ve aslı esası olmayan bir raporla, tersanelerdeki boru kısmının daha çok üretim yapmayı taahhüt ettiğini yazmıştı.) düzeltilmesini talep ediyoruz.

7. Düzeltme, raporu yayımlayan aynı iletim araçları ile duyurulmalıdır. Bu talebimiz en geç 25 Ocak'a kadar gerçekleşmelidir.

8. Boru fabrikasında fazla üretim yapılacağını söyleyen raporu 11 Ocak'ta kitle iletiminde yayımlayanlar hakkında müeyyide uygulanmasını talep ediyoruz.

9. Taleplerimizin bugünden başlayarak 25 Ocak'a kadar sürekli olarak yerel basın ve radyo kanalıyla duyurulmasını talep ediyoruz.

10. Tersane idaresi ile Parti ve Sendikaların bölge yetkilileri, Grev Komitesinin oluşturduğu İşçi Komisyonunun ikinci maddede geçen meşru seçimler yapılmaya kadar Tersane Konseyi ve İşçi Konseyinin yanısıra fonksiyon icra etmek konusunda tam bir özgürlük içinde olacağına ilişkin teminat vermelerini talep ediyoruz.

11. İşçi Komisyonu üyeleri fonksiyonlarını ancak şu koşullarda özgürce icra edebilir:

a) Gerek tersanede, gerekse tersane dışında kişisel güvenliklerinin garanti altına alınması;

b) Radyo-telefon şebekesi ile onu çalıştırıp koruyacak kişilerin özel kullanımı;

c) Üyeleri arasından bu talep listesindeki 2. bölümün hayata geçmesine nezaret edecek bir delegasyonun seçilmesi.

12. Güvenlik kuvvetleri grevdeki işçilere saldırmaktan, tehdit etmekten ve tutuklamaktan vazgeçmelidir. Grev bir suç değildir. Yasalarımızdaki hiçbir madde grevi yasaklamamıştır.

İmza: GREV KOMİTESİ

(Uzun alkışlar)

**GIEREK:** Yoldaşlar, cevap vermeden önce, sizden biraz sabır ve anlayış rica ediyorum. Szczecin'de ve hattâ tüm ülkede durumun zor olduğunun farkındayım. Durum dayanılmaz bir hal almıştır. Niçin? Nesnel sebepleri var. Tarımdaki ciddi aksilikler, her şeyi dolarla ödememizi zorunlu kılan kapitalist ülkelerin sabotajı. Fakat şimdi bunlarla başınızı ağrıtmak değilim. Çünkü her şeyden önce, bireylerin kabahatinden doğan sebepler var. Şunu söylemek gerekir ki, Gomulka yoldaş... eee, evet, çok uzun süre sınırsız güven beslediğimiz Gomulka yoldaş, doğru olmayan kararlar verdi. Kendisine en ufak bir şey söylemek mümkün değildi. «Siz hiçbir şey bilmezsiniz; bir tek ben bilirim...» derdi hep. Siz işçilere o zamanlar hükümet ile Partinin tam bir birlik halinde olduğu söylenirdi. Oysa gerçek böyle değildi. Bir muhalefet vardı. Ama hiçbir şey yapamadık. Elde ettiğimiz az bir şey de daha başında bürokrasi tarafından sabote edildi. Biz Gomulka'yı sık sık uyardık. Ona besin fiyatlarının yükseltilmesi gerektiğini söyledik. Grevler olur dedik.

Ama Gomulka öğüt dinlemedi. Çok kibirliydi. Ne yapabiliydik? İstifa mı etmeliydik? Ülkenin ekonomik durumu o kadar kötüken mi?

Belki de tam olarak nerede olduğumuzu bilmediğinizden. Pekâlâ, söyleyeyim. İçinden çıkılmaz bir durumdayız. Yolun sonuna geldik. Sadece bu yıl, 2.500.000 ton buğday açığımız var. Sovyetler Birliği 2.000.000 ton satıyor. Ama kalan miktar için paramız yok. Hayvancılığın çekeceği var. Et konusunda yeni dertler bizi bekliyor. Bu yalnızca küçük bir örnek...

Evet her şey çok, çok kötü. En kötüsü de bu durumdan nasıl kurtulacağımızı bilmememiz. Yatırımlarımız çok yüklü. Ulusal gelirin yüzde 23'ü! Ama yaptık. Yapılmış olanı geri almak mümkün değil. Öte yandan, istihdam açısından bakıyoruz, nüfus artışı en üst düzeyde. Önümüzdeki beş yıl içinde 1.900.000 genç için iş bulmak zorundayız. Nereye baksak durum çıkmazda. Olanları tersyüz etmek mümkün değil. Bircik çözüm, inanın bana, acı... söylemesi zor... ama, daha fazla, daha fazla çalışmanız —ki üretim maksimum olsun. (Bir an duralar)

İşte size Silezya'daki madenci arkadaşlarımla konuştuğum gibi konuşuyorum. Diyorum ki: Yardım edin bize! Bana yardım edin! İyi niyetimden kuşku duyamazsınız. Bana Parti'nin önderliği önerildiği zaman ilkin reddetmeyi düşündüm. Ne de olsa 58 yaşındayım. İki üç yıl içinde emekli olacağım. Fransa ile Belçika'dan emeklilik hakkım bile var, çünkü oralarda 18 yıl çalıştım. Boşverebilirdim, değil mi? Ben de sizin gibi bir işçiyim. Maden yataklarında tam 18 yıl çalıştım! Yüksek mevkilerde akrabam yok. Yakınlarım madenlerde köle gibi çalışıyor —tıpkı benim gibi. Evet, dediğim gibi, reddetme eğilimim güçlüydü. Ama eğer öyle yapsaydım çok korkunç bir şey olacaktı. Yoldaşlar, bir kan denizi olacaktı!

Şimdi diyacaksınız ki: Kan denizi gene oldu, pek çok ölüm gene oldu. Doğrudur. Düşünlere saygım var. Ama artık, bir Polonyalı ve bir Komünist olarak söylüyorum ki, ulusumuzun kaderiyle sosyalizm davası denge halindedir. Ayrıca, taleplerinizi maksimum ölçüde karşılamaya söz veriyorum. Fakat sizden isteyeceğim şeyler var: Sovyetler Birliği'ne sal-

dırmaktan (bu türden lafların dolaştığını biliyorum) vazgeçin. Çünkü bakın, Brejnev yoldaş bu krizin doruğunda Gomulka yoldaşa bizzat telefon etti, krizin baskıyla değil politik olarak çözülmesini istedi. Sonra bizim için en önemli şey Sovyetler Birliği ile dostluktur. Kalkınma mücadelemizde geçmişte olduğu kadar gelecekte de belirleyici olan bu ilişkiye sizler darbe indiremezsiniz, indirmemelisiniz.

Taleplerinize gelince. Elimizden geleni yapacağız. Parti yenileştirilecek. Yetersizlerden kurtulacağız. Ama besin maddeleri fiyatlarını düşürme konusunda gerçekçi davranmalıyız. Söylüyorum, 12 Aralık öncesi fiyatlara dönmenin yolu yok! (Kaynaşma, salonda bağırışlar: «Var!» «Niye yok?») Yoldaşlar, doğruya doğru, mümkün değil. Fakat bütün seçilmiş organlar demokratik bir biçimde yeniden oluşturulacaklardır, buna evet! (Alkış) Öyle ki bu organlar partili, partisiz herkese açık olsun. Grev komitesi üyelerine bile. Niye olmasın? (Alkış, seslenmeler) Grevde olduğunuz günler için tam ücret ödemeye gelince, işte bunu yapmamamız gerekiyor. Böyle zor bir dönemde. Tüm ülke çalışırken. Gene de, size bir öneride bulunacağım. Ay sonuna kadar üretim planını gerçekleştirin, ücretinizi ödeyelim. Oldu mu? Güzel.

Politik ve ekonomik durum hakkında dürüst haber verin, diyorsunuz. Fakat son zamanlarda size çok fazlası verildi zaten, bol bol verildi. (Salonda sesler: «Yanlış haber, yanlış haber!») Yo! Bizden demokrasi istemeyin... yani, hani derler ya, dost düşman farkı gözetmeden! Yanlış raporlar düzeltilcektir. Ama böyle zamanda taleplerinizi yayımlayarak işçiler arasında ajitasyonu teşvik etmemiz sözkonusu olamaz! Son madde polisle ilgili. Grev eylemi yüzünden tutuklanan varsa elbet derhal serbest bırakılmalıdır. Hırsızlar, yağmacılar ve dolandırıcılar hariç. Onlar cezalandırılır. Ama sadece onlar.

İşte yoldaşlar, diyeceğim bu kadar. Tamen tatmin olmadınız, biliyorum. Ama takdir edin ki sınır bu. Kabul edin, bize yardım edin, bizden yana olun, biz bu trajik duruma bir son vermek için elimizden geleni yaparız. Sizin göreviniz budur... (Alkış)

**BAŞKAN:** Kim söz istiyor? Kim hazır? K 1 bölümü delegesi mi? Evet?

**K-1 DELEGESİ:** Yüksek düzeydeki memurlarımıza sormak isterim: Gierек yoldaşın dediği gibi dobra dobra konuşabilir miyiz? (Başkanlığa hitap ederek) Açık yürekle konuşabilir miyim?

**GIEREK:** Evet, zaten bunun için burdayız.

**K-1 DELEGESİ:** Öyleyse işçilerin başbaşa-yken konuştuğu gibi konuşabiliriz?

**GIEREK:** Elbette.

**K-1 DELEGESİ:** Şu halde karşılıklı özeleş-tiri yapabiliriz, öyle mi?

**GIEREK:** Evet.

**K-1 DELEGESİ:** Güzell! Güvenliğim garanti altında mı? Anlarsınız, işçi olduğumdan iyi konuşmasını, sorunları sunmasını bil-mem... ama, Gierек yoldaş, buradaki ceset-leri artık sayamaz olduk, çünkü sokakta ka-cımızın toplandığını kestirmek güç. (Salonda bağırışlar) Sayı çok fazla değil, ama insan-lar düşüyor, kurşunlar vınıyordu. Kurşunlar —bu kurşunlar nasıl satın alınmıştı? Alintirimizle kazanılmış para ile. İşte buna dayan-mak çok zor!

Nasıl oluyor da işçi sınıfı işçi sınıfına kar-şı hareket edebiliyor? Nasıl oluyor da birbi-rimize ateş edebiliyoruz? Çünkü, gerçekten bir partimiz var, değil mi? O halde bütün bun-lar niye? Bir nokta daha: Kardeşi öldürülen bir adam tanıyorum. Bu adam tazminat aldı; fakat kardeşinin öldürülmediğini, kalp sekte-sinden, ya da iş kazasından öldüğünü yazan bir belgeyi imzalaması koşuluyla. (Öfkeli ba-ğırışlar, alkışlar) Hepsî bu kadar değil. Gi-erek yoldaş bize diyor ki: Grevcilere karşı mü-eyyide uygulanmayacak. Resmi müeyyide uy-gulanmayabilir; ya öbür müeyyideler? (Ba-ğırışlar) İşin aslı şu: Tersane işçilerini fare-ler gibi kapana kısıtıyorlar! Kuytu bir yer-de, bir köşede, ağaçların ardında, sessizce üstlerine atlayıp dövüyorlar. Bizim bölümde bir olay oldu. Bir adam dövüldü. Gerçekten. Sırtı coptan yemyeşildi. Gördük. Niye? Sırf, kağıtlarını denetleyen millis üyesinin yaka nu-marasını almak istedi diye!

Soruyorum: Bu millis ne işe yarar? Şerefli insanları dövmeye ve «mavi kuşları» (para-zitleri) himayeye mi? Havaya ateş edildiğini söylemek yanlış olur. İki ölü iki yaralı var. Sokakta değil, fabrikada! İdare binasının önünde, biz müdürü beklerken! Orada bekle-

me hakkımız vardı elbette, öyle değil mi? O halde niçin ateş açıldı? Yok, biz kundakçı-larla talançıları korumuyoruz, çünkü yıkılan her şeyi kendi paramızla yeniden inşa ede-ceğiz. Bu kesin. Maliye biz çalışanlardan borç alıyor... sanırım bu millis yöntemleri de-ğiştirilmek zorunda. Önderler de değiştirilmeli —o,... o aristokrasi her şeyi çalıp götürecek! (Salonda coşkun alkış) Eğer idarecile-rimizi gerçekten kendimiz seçeceksek, rahat koltuklara yapışmış duran herkesten kurtul-malıyız! Bu adamlar öylesine uzun süredir oturuyorlar ki pantolonlarının arkası terden küf tutmuş ...Yaramaz bunlar! Biz bunun için mücadele ediyoruz, idarecileri değiştirmek için. Özellikle tabandakileri. Balık baştan ko-kar ama pulları da kuyruktan başlayarak te-mizlenir. Bütün bu sözlerim Gierек yoldaşa değil. Diyeceklerim bunlar. Teşekkür ederim.

**K-2 DELEGESİ:** Olayları başından alalım. O kadar çok genç insan öldü ki! Arkadan vurularak —önden değil! Sırtından, başın-dan... Kanıtı var. Kendi gözümle gördüm! Sokakta vurulanlar gizlice naylon torbalara konulup hayvanlar gibi gömüldüler. (Alkış ve bağırışlar) Ama, inanın bana, halk buna dur diyecektir! Her şeyi denetleyecek... mezarlık-ları bile! Her şeyin hesabı sorulacak. Her şe-yin! Bana kalırsa, Gierек yoldaş ipleri eline alıp suçluları en sert biçimde cezalandırma-lı. (Alkış) Hepsî bu...

Özür dilerim, bir de talepler var. Bence Gi-erek yoldaş bize hiçbir vaadde bulunmadı. Ekonomik durumun berbatlığından söz etti, o kadar. Biz Polonyalıların nasıl çalıştığı her-kesçe bilinir... Bu yüzden ona bir şans ver-meliyiz. Gierек yoldaşa bir şans vermeliyiz. Tabii, vaktiyle Gomulka'ya da güvenmiştik. Ne var ki hiçbir iyilik görmedik — hiçbir şey başarılmadı. Fakat kanımca Gierек yoldaş bu işin adamıdır. Hiç değilse bir iki yıl verip so-nucu görelim... (Alkış)

**BALUKA:** K-3? K-3? Burada değil mi? K-4.

**K-4 DELEGESİ:** Ben K-4 temsilcisiyim. Bi-zim bölüm gemi teknesi inşa eder. Açık ha-vada çalışırız. Yazın ısı 70 dereceyi bulur, kendi suyumuzda pişeriz. Kışın çalışmamız çok zordur, çünkü araç gereçler donar. Yağ-mur mevsimi geldiğinde lehinciler ve dona-tımcılar arasında elektrik çarpması yüzün-

den ölenler olur. Bizim için ölüm tehlikesi ol-masına rağmen, bugüne kadar yağmur yağ-dığında iki saat için olsun ara vermeme izin verilmedi. Ne için bütün bunlar? Acınası üc-retler için. 1.800-2.000 zloti! On yıl önce ka-zandığının aynısı! Beş kişilik bir almayı ala-lım: kahvaltı, ekmek, içecek, 2 zloti. Akşam-ları aynısı, eder 4 zloti. Mümkün en ucuz öğ-le yemeği adam başına 12 zloti'den eder 60 zloti. Günde 64 zloti. Ayda 1.800, hattâ 1.900 eder. Bu sadece yiyeceğe, ekmeğe, içeceğe! Öbür yandan, tersanede çalışma koşulları çok zordur. İşçi yemek zorundadır, yoksa 15 yıl sonra tersane mezar olur. Başka yol yok-tur. İşte böyle. Teşekkür ederim. (Alkışlar)

**BALUKA:** Yoldaş, yoldaş! Talepler konu-sundaki tutumunuz?

**K-4 DELEGESİ:** Bizim bölüm ücret artırı-mından yana. Bir de sabit bir asgarî ücret ol-malı. Yağmur ya da kar yağdığında 1.000 zlo-ti kazanabiliyordum, bilemiyorum. Gelecek aya sağ çıkacağımdan emin değilim. Teşek-kür ederim.

**BALUKA:** Söz almak isteyen?

**K-5 DELEGESİ:** İşçi arkadaşlar, bir nokta-yı hatırlatmalıyım: Yaşamak için çalışmamız gerek. Bizlerde çalışmadan iyi yaşayanların talihî yok. Biz öyle insanlar değiliz. Kader bi-ze gülmemiş. Varkalmak için çalışmak zo-rundayız. Fakat bölümlerimizde işbölümü ada-letsiz. Görev dağılımı demokratik değil.

Dahası, bizim kısımda korkunç sayıda me-mur var; altı, yedi, hattâ on adama çalışıyo-ruz. Yani, açıkçası, ne diye bu insanlar için çalışalım? Bu baylar ne işe yarar? Bazan bü-tün bir hafta geçer, birinin bir el kimildattı-ğını görmem. Toplumsal sorunlarla uğraşır görünüyorlar; bütün yaptıkları şöyle bir gö-rünüp denetim kağıdı dağıtmak. Niçin para ödeniyor bu insanlara? Bizim ücretlerimizi ça-lıyorlar. Bu kadarla da kalmıyor... (Alkış)

Hepsî bu kadarla kalmıyor, kardeşler. Bu baylar şimdi bulundukları yerlere buradan, bizim aramızdan değil, bizden çok uzaklar-dan, hükümet kanalıyla, Parti yönetimi tara-fından getirildiler. Biz işçiler ile aynı dili ko-nuşmak istemeyenler arasından çıktılar. Pay kopardıkları da bizim ücretlerimiz. Kendi üc-retlerimizle besliyoruz onları. Bu mu demok-rasi? Değil elbette! Diyeceğim bu kadar. (Al-kış)



**W-2 DELEGESİ:** Taleplerimizle ilgili olarak, işçilerimiz adına, grevi durdurmaya oybirliğiyle karar verdik. Parti yetkilileri ile hükümete tam güvenimizi göstermek için, taleplerimiz konusunda yetkililerin alacağı kararlara uyacağız. Yetkililere yaklaşımımız olumlu olduğuna göre, bir iki sorumuza da içten ve olumlu cevap isteyebiliriz.

İlkin, PBİP Merkez Komitesi birinci sekreterinden net bir cevap bekliyoruz: PBİP Merkez Komitesi ile hükümetin değiştirilebilmesi için illâ kan mı akması lazım? Bize öyle geliyor ki makam süreleri kısıtlanırsa 1956 ve 1970 olaylarının tekrarı önlenabilir.

**GIEREK:** Bunu pek anlayamadım...

**W-2 DELEGESİ:** Parti Merkez Komitesi ile hükümeti değiştirmek için illâ kan mı akmalı? 1956 ve 1970'deki olayların tekrarından kaçınmak için makam sürelerini azaltmak gerekmez mi?

İkincisi, gene birisinden cevap bekleyerek şunu sormak istiyorum: Tersane işçilerinin yüksek ücret aldığı söylenir durur. Fakat bu işçilerin çok fazla fazla-mesai yaptıkları bilinmez. Ülkenin güç durumunda olduğunu kabul ediyoruz, ama sormak isteriz: Müdürlerle bakanlar kaç para alıyorlar? Cevap talep ediyoruz. Görüşümüze göre, eğer ellerine geçen miktar, yüksek nitelikte bir lehincinin yaklaşık 5.000 zloti olan ücretinin iki katından fazlaysa tekrar ediyorum, bu miktarın iki katından fazla ise, maaşları azaltılıp dondurulmalıdır.

**W-3 DELEGESİ:** Bu çok önemli kişilerle ilgili olarak çok şey değişmeli, Ordu memurlarından Szatkowski adında bir tanıdığım var. PSP (Polonya Sosyalist Partisi: 1948'de Komünist Parti ile birleşti) döneminde de etkin idi. Parti için gecesini gündüzüne katmıştır. 25 yıllık Parti üyesidir. Bölge komitesinden Walaszek yoldaşı görmek için başvuruyor. Sekretere, «Lütfen benim için bir randevu verin; bir ay, iki ay, altı ay beklerim. Ne zaman olursa!» diyor. Sekreter «Olmaz,» diyor. «Kendisini göremezsiniz!» Adamcağız da kalbi kırık, acıyla dönüp gidiyor. Şimdi, eğer mevki sahibi herkes böyleyse —ki genellikle böyle— biz işçilerle ortak bir dil bulmaları hayli zor. Bizi nasıl idare edecekler?

Taleplere gelince. Bizler için en önemli konu ücret artışının veya zamların iptalinin

ilan edilmesidir. (Büyük alkış, tezahürat, bağırılmalar) Bu kadar.

**BALUKA:** Yoldaş, yoldaş, somut konuş: Grevin sürmesinden yana mısın, değil misin? Bu çok önemli.

**W-3 DELEGESİ:** Öbürlerine sorayım... (Sallonda kıpırdanmalar, platformda kargaşa, müdahaleler)

**W-0 DELEGESİ:** W-0 bölümü buraya kadar gelen Gierek yoldaşa jest olmak üzere grevi durdurma kararı almıştır. Teşekkür ederim.

**BİR DELEGE:** Beni hâlâ tedirgin eden bir şey var. Umarım yeni hükümetin programı doğrudur, desteklemeye değerdir. Toplantılarda konuşuldu, MK'nin bize gönderdiği adamlar, sanki bir tepeden gelen doğru sesi boğmaya çalışıyormuşuz gibi konuşuyorlar. Fakat burada herkes haklı olarak en iyi silahımızın doğruluk olduğunu söylüyor; yalandan bize hayır yok. Bu doğrultuda yürüme liyiz.

Üst kademelerde beliren iki karşıt eğilim birbirinin boğazına sarılmış durumda. Bu gerçeği iştmeleyen kalmadı. Eğer eski politikayı savunan çizgi galip gelirse, grevi başlatanlarımızın sonu darağacıdır, daha iyisi değil. Çünkü yönetimde, basında, bölge komitelerinde, değişiklikten yana olanları azar azar eleyecek kimseler var. Bundan gerçekten endişe duyuyoruz. Bu endişemizde haklıyız. Biz bu diyalogun her düzeyde olmasını istiyoruz. Tabandan başlayıp sendikalarda, tersane idaresinde, böylece en üst kademeye kadar. Bu şekilde utanılabilecek bir duruma düşmeyiz, sepetlendik diye de kaygılanmayız. Çünkü bu tür olaylar oldu. Örneğin ben «Üç Kişilik Komite» üyesiydim. Grev Komitesi'nin emrine uyarak güvenlik için 20 yoldaş bulmam gerekiyordu. Ben bu kişilere öncülük ederken bölüm şefimiz geldi, kolumu yakaladı ve «Yaptığın her şeyi bana aktarsan iyi edersin, yoksa mihlanırsın!» dedi. Ne yapacağımı bilemedim. Arkadaşları toplayıp tavrımızı görüştük. Sonra ona, «Bana söylediğini bu arkadaşlara da söyle» dedim. Söylemek istemedi. Şimdi, sorsanız öyle bir şey demedim diyebilir. Ama bölüm şefi olarak işçilerin gözünde yeri ne? Böyle birisine güvenebilir miyim ben? Sanmıyorum. Biz hiçbir şey kırıp dökmedik. Düzeni korumaya çalıştık. Biz haklı bir mü-

cadele veriyoruz. 25 yıl boyunca bize haklı olduğumuz söylendi; şimdi haksız olduğumuz söyleniyor. Benim kaldıramadığım da bu.

Bir şey daha söylemek istiyorum. Bu grev hakkında tersane idaresiyle bir tartışma oldu. Direktörün kendisi konuştu ve dediklerinin tümü bantta var. Direktör Skrobot dedi ki: «Pekâlâ, grev yapabilirsiniz, fakat tersaneden ayrılmayın.» Biz de greve başladık. Taleplerimize karşılık bunların yerine getirileceğine dair söz istedik. Hepsisi bu değil. Eğer yenilenme diye bir şey gerçekten oluyorsa, eğer birbirimize karşı gerçekten içten davranabileceksek, eğer birbirimizin yüzüne bakabileceksek, direktörün ne kadar kazandığını bilmeliyiz. Doğru mu yalan mı bilmiyorum, ama Direktör Skrobot'un ayda 18.000 kazandığı söyleniyor. Doğru ise, o zaman halk birkaç kuruş fazla kazanmak için didinirken böyle maaşların inmesi gerekir diyeceğim. Bazı insanlar tantana içinde yaşarken öbürleri eklemek alamıyor. Bugünkü durumda böyle şeylere hoşgörü gösteremeyiz! (Uzun alkışlar) Milletvekilleriyle ilgili son bir nokta: Temsilcilerimizin bölgeleriyle ilgilendiklerini sanmıyorum. Aldırdıkları yok. Derdimizi dert etmiyorlar. Tersaneye gelmezler. Seçim zamanı gelmesini bilirler ama! Tamamen haklı olduğumuzu, dediklerimizin hakça olduğunu söylerler. Başka zamanlarda ise hiçbir şey olmaz. Teşekkür ederim. (Uzun alkışlar)

**BALUKA:** Yoldaşlar, yorumlarınızı kısa tutmanızı ve taleplere ilişkin somut konumunuza çarçabuk bildirmenizi rica ediyorum. Yoksa yarın öğleye kadar buradan çıkamayız. Bir söyleneni bir daha söylemeyin. Bölümüyle görüşüp karara varmış olmayanınız varsa bunu hemen yapsın. (Oldukça uzun bir ara, sallonda uğultu ve gürültüler) Sonrakil

**W-7 DELEGESİ:** W-7'deki herkes, her grevin memleket ekonomisini kötüleştirdiğini ve bunun da pek iyi bir şey olmadığını biliyor. Oybirliğiyle ve içtenlikle, grev son verip işe başlamaktan yanayız. Fakat aynı zamanda, iş sürekliliği istiyoruz. Bazan bir süre boğazımıza kadar işe battıktan sonra iki üç ay yapacak hiç iş olmuyor. Bundan da cebimiz zarar görüyor. Bizi zaten fazla hızlı çalışmak zorunda bırakan parça iş ücretleri daha fazla düşürülmemeli. Çok değil, iki yıl önce, levha dövücüler metrekaresine 2.70 zloti alırdı.

Şimdi 1.10 alıyorlar. Vernikçilerin hâlâ bir dinlenme zamanları yok. 14 yıldır bu işdeyim. Bu süre içinde, Epidemioloji Sağlık Merkezi, buhar yoğunluğunun kabul edilebilir olandan altı kat fazla olduğunu tesbit etmiştir. Dahası, vernikçiler topu topu 0.25 zloti toplumsal tazminat alıyor. Ya bakım işçilerinin koşulları? Kapalı kasalar içinde çalışan onlardır. O tozu bir bilseniz! Teknik gelişme yok. Bu açık. Vaktiyle kazıma âletleri vardı; hâlâ bunlar var. Çalışma güvenliği ve sağlığı: Koruma maskemiz yok. Sağlığımız tehlikede. Besbelli ki bu durum kimseyi ırgalamıyor. Toplumsal koşullar: Bürolara da yer yok, dükkanlara da. Soyunma odası için bile yer yok. Bir soyunma odası var, o da o kadar küçük ki, birbirimizin elbisesini kirlletiyoruz! Olacak gibi değil. İşe geldiğimizde, duş, koridor, nerde yer bulursak orada değişiyoruz.

**SP DELEGESİ:** Belirtmek istediğim bir başka sorun var: Tersane işçilerini yakından ilgilendiren bir sorun. Geçenlerde... Geçen cumartesi... tersane için milis kordonuyla sarıldı? Yine niçin, aileleri yemeklerle geldiğinde milis kuvvetleri onların tersanedeki işçilerle görüşmelerini engelledi? (Alkış, öfkeli haykırımlar) Kendi gözümle gördüm. Tersaneden COKB'ye kadar yürüdüm çünkü. İşte, sordum soruyu. Şimdi mümkünse bugün cevap almak istiyorum. Taleplere ilişkin konumuza gelince. Grevi sürdürüp sürdürmeme konusunda bir şey söyleyemeyeceğim. Yüz kişilik bölümden sadece sekizi burda, çünkü. Sekizimiz de grevi erteleme fikrindeyiz. Öbür yandan, şu sıra TV seyretmekte ya da uyumakta olanlar adına konuşamayız.

**KP DELEGESİ:** 26 yıllık Parti üyesi ve 1946'dan beri Szczećin'de yaşayan biri olarak, bize para biriktirmemizden, paranın ülkemiz için taşıdığı önemden söz eden Gierek Yoldaşa bir sözüm var: Biz bunları biliyoruz, biz bu memleket için kanımızı verdik. Fakat kendi emeğimizin sırtında çok fazla iyi yaşayanlardan paramızın bir kısmını geri alabiliriz. Açık konuşacağım yoldaşlar: toplumumuzda sınıflar var. Sosyalizmleriyle ne yapacaklarını bilemeyen ve daha iyi bir şeyler arayanlar var. Onların sosyalizmden anladığı şey başka. Çünkü çok fazla paraları, para yapma yolları var. Hattâ burada, tersanede bile! Skrzynecki yoldaş burdaydı işte. 12 ay bitti-

ğinde 170.000 zloti biriktirmişti! Sabit maaşıyla değil. Bütün o ekler ve ikramiyelerle oldu bu. Yoldaşlar, sanırım buna bir son vermenin zamanıdır. Çalışanlara yaptıkları iş karşılığı para verilsin! Bazıları, hele idare ve bölüm şefleri, öbürlerinden daha çok ikramiye alıyorlar. Bu ikramiyeler bir eşitliğe kavuşturulmalıdır.

Bir talebim daha var. Biz bunun için ta 1945'den beri dövüşüyoruz: Sınıflara bölünmemeyi sağlamalıyız. Fakat bu sınıf farkları yukardan kaynaklanmaktadır! Nasıl mı? Bu ikramiyeler bahsedildiğinde farklara daha basheden yol açılmış oluyor. Aydınlar şu kadar, kol işçilerine şu kadar. Bu, tepeden empoz edilen bir sınıflaşma değil midir? Kafa emekçisinin benden farkı var mı? Yok tabii. Şüphesiz o da benim gibi bir işçi. Benim gibi bir insan. Niye kendi ellerimizle sınıflaşma yaratıyoruz? Ta Sanacja zamanından beri işçiyle köylü arasındaki eşitsizlikleri silmekten söz ediyoruz, kavgamız bunun için! Ve bu haklı bir kavgadır! O halde niçin bu tür bölünmeler yaratıyoruz? Kanımca paranın bir kısmı geri alınmalı ki ekmeğe muhtaç olanlar için bir şeyler yapılabilir.

Gierek yoldaş, sizli anlıyor ve güveniyoruz. Fakat, yoldaşlar, bugüne kadar çok fazla yalana maruz kaldık... yani iletişim araçları bize çok yalan söyledi. Bizle dobra dobra, içten konuşulmadı. Partili olsun olmasın, bu yoldaşlar, biz işde ter dökerken, burunları havada dolaşıp duruyorlardı. Bütün o numaraları kendileri için inşa ettiğimiz okullarda öğrendiler. Gierek yoldaş, bir mühendisin, ya da bir üniversite mezununun kaç malolduğu bilinir, ben çok iyi bilmesem de. Bu para nerden gelir? Bizim cebimizden! O halde bu insanlar nasıl böyle burnu havada olabiliyorlar? Bizle iki çift laf etmezler! Buradaki herkes bu gerçeğin pekâlâ farkında.

Biz sık sık yetkilileri ya da Partiyi kabahatli buluruz. Ama bu derdin kaynağı gerçekte ne? İşçinin kaderine karşı ilgisizlik, daha en alt kademelerden, bölüm idaresinden başlıyor. Üstlerine karşı bizi hiç savunmuyorlar. İşçilerin halini iyileştirmek yerine, bu idareciler, albaylar rejiminde yaşıyor muşcasına, basit birer çiftlik kahyası olup çıkıyorlar. Aramızda böyle patronlara yer olmadığı inancın-

dayız! Tıpkı kahyalar gibi... ama bizler düşünen insanlarız! (Alkış)

**NTP BÖLÜMÜ DELEGESİ:** Tersane işçileri! NTP adına konuşuyorum. Önce şunu söylemek isterim: Gierek yoldaş, sen değişiklikten söz ediyorsun. Değişiklik ne demek biliyor musun? Değişiklik biziz, burada bulunanlar! (tezahürat) İşçiler, Komünistler, Halk Polonyasından yana olanlar. Bu yüzden, sanki birer haydutmuşuz gibi peşimize milis takacağınız, grevdeyken bizi ordu birlikleriyle kuşatıp yememizi engelleyerek açıktan kıvrandırmaya çalışacağınız, oturup bizle tartışın... Gierek yoldaş, sabahleyin, bu uzun gece sonunda, işe döneceğiz. Ama öncelikle, bazı dürüst ve yalpasız cevaplar istiyoruz. Bize çok yalanlar söylendi. Belki sen söylemedin Gierek yoldaş, ama öbürleri söyledi. Önce... Neyse, şimdi bizim istediğimiz, Merkez Komitesinin bir taahhüde girmesi ve bu soruna ilişkin tavır alması. Biz...

**GIEREK:** Bunu kabul edemem! Bu bir ultimatomdur... (Salonda kargaşaya ve ajitasyon) Ne de olsa ben Merkez Komitesi değilim. Ben yalnızca Birinci Sekreterim. Karar Komiteye aittir...

**NTP DELEGESİ:** Doğrudur! Gierek yoldaş haklı! Bütün cevapları tek başına veremez! Bu ne anlama gelir, bilir misiniz işçiler? Bu, kişiye tapıldığı günlerin geride kaldığını gösterir! Yaşayın Gierek yoldaş! (Alkış ve kahkahalar) Ama sözümü bitirmeden önce, bu tarihi an için 25 yıl beklediğimizi söylemek isterim. Şimdi, bugün, hükümet ile Birinci Sekreter yoldaş hazır burdalarken, her şeyin, evet burada söylenmiş olan her şeyin, kaypaklığa meydan vermeyecek şekilde açık seçik saptanmasını istiyoruz. Tuzağa düşürmece yok! (Bağırmlar) Teşekkür ederim.

**SGW DELEGESİ:** Ben SGW'denim. Merkez Komitesine bir sorum var: Ülkemizde suçluları cezalandırıyor muyuz, ödüllendiriyor muyuz? Biri cevap versin. Biz Polonyalılar Almanları suçlarından ötürü, bize ateş açtıklarından ötürü cezalandırdık. Merkez Komitesi Birinci Sekreteri bana cevap versin: Suçlar cezalandırılıyor mu, yoksa ödüllendiriliyor mu?

**GIEREK:** Beni böyle bir cevap vermeye zorlamayın, cevap vermem.

**SGW DELEGESİ:** Şimdi de ikinci konu: Emeklilik yaşı 60 olmalıdır, 65' değil. İş kategorilerini de gözden geçirmeli, çalışma-kağıtlarında değişiklik yapmalıyız. Sendikaların bütün bunları tamamen gözden geçirmesi gerektiğine inanıyorum. (Seslenmeler) Madenî levha işini alalım. Ya da taşımayı. Ya da depoları... İş zordur buralarda. Bunlar ilk kategoriye konmalı, biz de ikinciye girmeliyiz. On yıl içinde yüzde 10, beş yıl içinde yüzde 5. On yıldan sonra yüzde 15. Taleplere gelince. Talepleri işçilerle tartışmış bulunuyoruz. Grevi kesip pazartesi işe dönmeyi kabul ediyorlar. Teşekkürler. Yeni Merkez Komitesi ile hükümeti selamlarım. İşçiler adına! (Alkış)

**DZ DELEGESİ:** Değerli yurttaşlar, ben Partili değilim ve on yedi yıldır tersanede çalışıyorum. Her nasılsa Grev Komitesindeyim. Edward Gierek Yoldaş'ı dinledim de, inan bana gözlerim doldu. Gierek Yoldaş ülkemizin ekonomik yönden ne kadar çok zor durumda olduğunu vurguladı. Çalıştığım kesim ile birlikte ben de kendisini destekliyorum, grev ve son vermek istiyoruz. Fakat Sekreter Yoldaş ile yeni hükümetimize acilen belirtmek isteriz ki, takatimizin sınırına geldik. Çünkü, açıkça, çok az kazanıyoruz. Umarız hükümet elinden geleni yapar da önümüzdeki birkaç ay içinde işçi sınıfının yaşama standardını düzeltir. Bizler zaten iyi işçiyiz ama bu tür bir şeylerin yapıldığını görürsek daha da iyi çalışabiliriz. Biz birlikten yanayız. Gerçekten! Teşekkür ederim. (Alkış)

**BİR DELEGE:** Bölümümüzdeki işçilerin grevi durdurma konusundaki son sözlerini iletmek durumundayım. Gierek Yoldaş! Ben eski bir Parti üyesiyim. İstedğim tek şey doğruyu söylemek. Durumu gizlemek de, bölümümü karalamak da istemiyorum. Yanlış anlaşılacak istemem ama, bölüme gittiğimde durum şöyleydi: İstisnasız herkes «Grevi sürdürmek istiyoruz!» dedi. Karar buydu. Uzun, fırtınalı tartışmalardan sonra vardığımız nokta şu oldu: Bölümümüz grevi bir başına yürütemez. Grev konusunda inatçı davranmak istemiyorum. Amacım bu değil. Fakat belirtmek isterim ki bölümdeki işçiler benden önce konuşan kişilere eleştirir gözlerle bakıyor. Çünkü bu kişiler besin zamlarının iptali soruna biraz fazla kolay yol verdiler. Hem de grev

boyunca bir değerli insan teşrif edip de bizi zam kararının haklılığı konusunda iknaya çalışmamışken. Dahası, bölümümüz biz tersane işçilerinin greve başlamasıyla birlikte başka bölümlerin de ortaya atılmasına yol açtığı inancındadır. Şimdi bu talep karşılanmıyor, bizler işçilerin bize duydukları güvene layık olmuyoruz. Gierek Yoldaş, Jaroszewicz Yoldaş, (çok ciddi bir tonla) ben doğruyu söylüyorum. Bizim işçiler sözlerinizle ikna olmuş değillerdir. Grevi durduracağız. İkna olduğumuzdan değil, öbürleri vazgeçtiğinden. (Derin bir sessizlik, sonra çoğalan gürültü, bağırmlar).

**BALUKA:** Tersane ve ülkedeki politik ve ekonomik durum hakkında tam ve doğru haber talep ediyoruz. Yine, bu ayın 11'inde yayımlanan boru fabrikasının vaadine ilişkin raporun düzeltilmesini talep ediyoruz. Baylar, arkadaşlar, yoldaşlar, durum oldukça açık. Eğer bu hükümet halktan yana ve demokratik olacaksa... umarım hükümet haber iletiminin büyük önem taşıyan bir öge, bir alan olduğunun farkındadır. Alman celladı Goebbels'i hatırlayın. Hitlerizmin direği idi. Ya biz? Bizim devletimiz halkın devleti. Kuvvet bizde! Bu basın, kendi elimizle yaptığımız bu güzel radyo istasyonu, önümüzdeki mikrofon, televizyon, gazete, basıldığı kağıt, —bunların hiçbirisi, hiç-biri bize karşı, bizim çıkarlarımıza karşı kullanılmamalıdır! Tersine, hayatımızı daha yaşanabilir kılmalıdır. Haber vermeli! Bizi biraraya toplamalı, birleştirmeli! E, ama böyle olduğu yok. Çünkü şimdiye kadar bunlar genellikle çöpkütüsüne atıldı. Kullanılmadılar, harca dılar.

İsteklerimizin 25 Ocak 1971'e kadar yerel kitle iletimiyile yayımlanmasını talep ediyoruz. Yoldaşlar, yurttaşlar, meslekdaşlar; bu mesele duyurulmalıdır. Biz havadan yapılmaz değiliz, varız. Ve bu noktada taviz vermeyeceğiz.

Güvenlik kuvvetlerinin grevde görev alan işçilere yönelik tehdit ve tutuklamalardan vazgeçmesini talep ediyoruz. Grev suç değildir, yasalarımızda bunu yasaklayan bir madde yoktur. Altını çizmek istediğim bir nokta var: Biz, **hukuka saygı gösterilmelidir** diye hep söylemişizdir. Bu yüzden bunun üzerinde durmayacağım.



Sonunda, Gierek Yoldaşın, ya da hükümetten herhangi birinin bize cevap vereceğine, umut ve güven veren birkaç söz söyleyeceğine inanıyor ve bunu işçiler adına talep ediyorum. Varılan noktadan herkesin memnun olması ancak böyle sağlanabilir. Teşekkür ederim.

**SZLACHCIC** (İçişleri Bakanı): Yoldaşlar, gereken bütün önlemler alınacak, her şeye nesnel gözle bakılacaktır. Suçlular hakkındaki işlemlerde rütbe farkı gözetilmeyecektir. Yapılan zulüm için özür diler, şimdi denetimde olan örgütler yüzünden yok yere cefa çekenlere üzüntülerimi bildiririm. Ayrıca, milis kuvvetlerinin tersaneyi niçin sardığını açıklamak isterim.

Milisi sırf şeyden korktuğumuz için kullandık. Sizin... bir grubun şehire inmesinden, bazı sorumsuz unsurların bir felakete yol açmasından korktuğumuz için. Temel sebep buydu. Tersaneyi hedef almadık, sadece sizlerin tersaneyi bırakıp şehire girmenizi önlemek istedik. Grev Komitesi ile temas kurulmadığı için bir yanlış anlama oldu. Gierek sizi görmeye geldiğinde, tersaneye derhal bizzat geldim ve doğrudan doğruya sizinle konuştum; yönetimle sizin aranızda diyalog hangi koşullarda kurulabilir, onu tartıştık.

Milise karşı pek çok şikayetler olduğunu biliyorum. Bunların çoğu haklı olabilir. Ama, bence, haksızları da var. Bu örgütlerle çalışmakta olduğumu söylemek isterim, yoldaşlar. Bunlarda görev alanlar sizin gibi işçi. İşçi evlatları. Dahasını söyleyeyim. Eğer bugün yarın içinizden bu organlara katılmak isteyen çıkarsa, sağlığı iyiye, aranan öbür koşullara da uygunsa, kapılar açıktır. Bu bir işçi milisidir, bir halk milisidir. Kanunu ve düzeni korumak isteyen herkes burda yer alabilir. Milise girip çalışmak isteyen pek fazla gönüllü çıkmadığını da ekleyeyim. Miliste çalışacak adam bulmakta büyük zorluklar çekiyoruz. Şu anda 5.000 işyeri adam bekliyor. Memlekete, işçi sınıfına ve milise hizmet etmek isteyen herkesi alırsınız. İsterseniz askere almaya hemen yarın başlayalım: Kim katılmak istiyor? (Kargaşa ve bağırımlar)

Bir şey daha söylemek istiyorum: Milis, hukuk ve düzeni korumak için tüm canilere ve düşmanlara karşı dövüşecektir. Bunun için kurulmuştur. Düzeni ve yönetimi koruyacak-

tır, işi budur. Bize destek olacağınızı sanıyoruz. Yoldaşlar, arkadaşlar, ben bu desteği sizden rica ediyorum. Teşekkür ederim. (Bağırımlar, tek tük alkışlar)

**JARUZELSKI** (Savunma Bakanı): ... İlkin, orduyu kullanma sorununu ele alalım. Bu, en üst politik düzeyde kararlaştırılan bir konudur. Bütün ayrıntıları bugün tartışamayabiliriz, ama, bu karar en yüksek politik düzeyde alınmıştır. Şu soru sorulabilir: Bu tür bir karar niçin **uygulandı**? Yoldaşlar, işçi kardeşler, hükümetler düşüren, yönetimi albaylara, generallere göre «akord» eden bir ordu mu istiyorsunuz, Latin Amerika veya Afrika'daki gibi? Hükümetin —meşru seçimle işbaşında duran bir hükümetin!— kararlarına müdahale eden bir ordu mu istiyorsunuz? Yönetimi silip götürecek bir ordu mu? Hayır, Askerimiz halkın yönetimini savunmak üzere iş başındadır. O bu savunmayı sizinle omuz omuza yapacaktır. Parti'yi koruyacaktır! İmali, karar alma düzeyinde, alınan kararın haklı mı olduğu, doğru mu olduğu her zaman çok açık değildir. Bugün biz bunun trajik ve acı sonuçlara gebe bir karar olduğunu görebiliyoruz. Dönüşü olmayan edimlere ve büyük bir tatsızlığa sebep olduğunu görebiliyoruz. Parti elbette...

Askerimiz böyle bir durumda vekarla davrandı. Hattâ diyebilirim ki, çok genç insanlardan umulmayacak derecede parlak davrandı. Yalnızca 19-20 yaşındaki askerler değil, genç memurlar da öyle ılımlı ve düşünceli davrandı ki, felâketle bitebilecek gelişmelere meydan vermeyebildi. Öte yandan, kabul edin, Szczecin sokaklarında olup biten her şeyin aynı övgü ve onayı hakkettiği söylenemez. Szczecin sokaklarında, sizin haklı hoşnutsuzluğunuzu alınan bazı kararlardan duyduğunuz öfkeyi kullanan bazı kişiler oldu. Bunlar kötü ve genellikle de canice davrandılar. Binbir güçlkle yapılmış evler gözlerinizin önünde yandı. Dükkanlar gözlerinizin önünde yandı. Yağma yapıldı! İşte bu yüzden, bu çeşit durumlarda, böyle olaylar olurken, anlamaya çalışın, hani bir söz vardır, «Kursunlara yön veren Allah'tır» diye... İşte öyle. Bunlar korkunç şeyler! Sonucunu hesaplayamayacağımız, denetlenmesi mümkün olmayan şeyler!

Parti Komite binası, sıradan ahlâk anla-

yışına bile ters düşen bir şekilde yakıldı. Binaya saldırıp girdiler, ateşe verdiler, donatımı tahribettiler. Siz istememiş olabilirsiniz, ama birileri yaptı. Gerçekler ortada! İçerde 150 asker bulunduğunu bir düşünün; dışarda daha da çok vardı. Asker, tank, milis... Kanun onlardan yana olduğu, anayasa onlardan yana olduğu halde kimse ateş açmadı! Siz burada Anayasadan, hukuktan, suçtan söz ediyorsunuz; ateş açanlar cezalandırılmıyorsa diyorsunuz. Ateş açan olmadı ki! Ateş açmadılar! Birisi tutup evinize girse, talana başlasa, gerçi silahınız yok ama evinizde ağır bir cisim vardır, heptimizin vardır, ölüp ölmeyeceğine bakmadan kafasına indirirsiniz! Ama asker ateş açmadı. Milis ateş açmadı. İçinizde ihtiyarlar vardır; kır saçlılar görüyorum, bunlar belki de bizimle birlikte savaşmış kişilerdir. Sizler silahın bir asker için ne anlama geldiğini çok iyi bilirsiniz. O silah! Sağolsun askerimiz, Varşova Paktının ikinci büyük ordusuyuz. Kendisiyle gerçekten övünebileceğiniz bir ordumuz var. İyi bir ordu, disiplinli, fedakâr. Ama bu olağanüstü donatım ancak çok çalışma karşılığı edinilebiliyor. Bir asker için silahının ne demek olduğunu bilirsiniz. Kutsaldır! Onu bırakmaya, yok etmeye hakkı yoktur! Törende olsun, kışlada olsun, silahını yetkinleştirmek için ter döker, atış kapasitesini korumak için didirir. Ne oluyor? Silahı gözlerinin önünde yanıyor! Tanklar, silahlı arabalar yanıyor! Ne dersiniz, sevgili yoldaşlar? Eğer bu asker, bu memur, bu komutan haklarının —hattâ bir noktada görevlerinin— verdiği yetkiyi kullansalar, kıyım olurdu! Modern bir tank ne demektir, bilirsiniz. 20 ya da daha fazla tüfekle donatılmıştır. Bu tüfekler sustuysa bu neyi kanıtlar? Tanklardakilerin suçlu olduğunu mu? kaba-hatlılar mı? Hayır; gördüklerinden donup kaldılar, o kadar. Donatımın yanı sıra, alevler içindeki şehire bakıyor, ülkede korkunç şeylerin, kötü şeylerin cereyan ettiğini hissediyorlardı. Bu duruma yol açan, bu durumun doğmasına sebep olan önceki yönetimin yanlışları yüzünden. Ama böyle bir durum patlak verdiğinde, bu tür sonuçlara gelindiğinde, insanın, gelişmelerin böyle sonuçlara yol açmayacak kadar basit ve kolay cereyan edemeyeceğini görmesi gerekiyor.

Orduya fazla maaş ödendiği yolunda söy-

lentiler var. Bu kadarla da kalmıyor ama, değil mi? Ordu ateş açtı ve karşılığında fazla maaş aldı deniyor. Hayır, sevgili yoldaşlar. Ordu fazla ödenti almamıştır. Tekrar ediyorum, almamıştır. Ateş açsaydı bile almaya-caktı. Ordu bu toprakların keyfini sürüyor değildir. İki yıl önce, iyi hatırlıyorsam, seçim kampanyası sırasında buraya geldiğim zaman, bir işçi tam da bu konuya, ordudaki koşulların ortalamadan iyi olduğu kanısıyla değinmişti. Ben de Szlachcic Yoldaş'ın dediğini diyeceğim: Eğer orduda koşullar bu kadar iyiye, niye kimse orduda çalışmak istemiyor? Yeterli sayıda memur, asteğmen ve muvazzaf subay yok. Öyle çok eksikimiz var ki! Hattâ adam peşinde koşuyoruz. Lüks içinde yaşamak mı? Hayır, yoldaşlarım. Bizler sizin gibi fazla mesai de almayız. Askerlerimiz talimde nice geceleri açıkavada geçirdi. Bir hizmet olarak ne güç olduğunu bilirsiniz. Çok zor bir hizmettir, hele burada, sınırda. O halde bu söylentilerin bizim aramızda işi ne? Bunları başlatanlar sizin için kötülük düşünenlerdir, sizin düşmanınız, size yabancı olanlardır. Onlar bizim birliğimizi bozmak istiyorlar. Polonya Halk Ordusunu işçi sınıfından, kitlelerden koparmak istiyorlar. Ama biz hep birlikte bunun önüne geçeceğiz. Siz de izin vermeyeceksiniz buna, biz de. Biz sizin hizmetindeyiz; her zaman da öyle kalacağız.

Burada, tersanede, grev konusunda farklı düşündükleri için dövülen, kötü davranılan kişiler olduğu yolunda kulağıma dedikodular geldi. Greve karşı çıkanlar fena dövülmüşler, bazıları hastaneye gitmek durumunda kalmış. Kendi adıma ben buna inanmıyorum. Ben sizi görüyorum —nasıl davrandığınızı, uygar davranışınızı... Sizi dinledim, tanıdım; bu laflara inanmıyorum. Siz bizim hakkımızda söylenen her şeye inanmak zorunda mısınız?

Sizi bütün gücümle temin ederim ki ordu-muz burada, Polonya sınırlarının bu en batıdaki kesiminde kalacak; anlaşma [Gomulka düşmezden hemen önce imzalanan Almanya-Polonya anlaşması] onaylansa da, onaylanmasa da. Ama bir de Baltık var —açık bir sınır! Tam şu anda, biz burada konuşurken, Batı Alman gemileri ufkun ötesinde devriye geziyor. Casus ve keşif gemileri. Adlarını bile biliyoruz! Baltık üstünde Bundeswehr uçağı gece gündüz uçmakta. Biz

burada kalmalıyız, korktukları tek şey bizim kuvvetimiz. Eğer bu anlaşılmaya, bu görüşmelere güvenebiliyorsak, bu sırf işçilerin zahmetiyle sosyalizm sayesinde ülkemizin güçlenmiş olmasındandır.

**GIEREK:** Yoldaşlar söyleyip duruyor: 14 yıllık makam süresi fazla uzun değil mi? Makam süresinin kısıtlanması gerekmez mi? Kendi adıma, yoldaşlar, Merkez Komitesi Birinci Sekreterliğine aday gösterilmemi onaylamadan önce, bir türlü karar veremedim; pek çok saklı kayıtlarım vardı, anlarsınız, karar veremiyordum. Sırf memleketimizin üstünde dolaşan felaketi gördüğüm için karara uydum. Fakat daha o zaman kendi kendime dedim ki —en yakın arkadaşlarım da bilirler— işleri öyle bir ayarlamalı ki «kral ömür boyu kral» olmasın. Yani, ömürlük seçilmesin. Çünkü, biliyorsunuz, Birinci Sekreter ya makamında ölür, ya da alınıp indirilir. Böyle olmasın diye. Bu yılın sonlarına doğru yeni bir Merkez Komitesi seçmek üzere olağanüstü Parti Kongresi toplamayı hedefliyoruz. Bütün bu sorunları Kongrede ele alacağım. Eğer Merkez Komitesi benim dümende kalmamı gerekli görürse, o zaman bu sürenin çok uzun olmaması için elimden geleni yapacağım. Hem sağlık durumumun bozukluğu, hem de başka sebeplerden. Her neyse, bekleyip görelim. Bu yolda ilk adım atan ben olacağım, bundan tamamen emin olabilirsiniz. Bu konuyu burada bırakalım, yoldaşlar. İlerde tartışılacaktır. (Alkış)

Geçen dönem boyunca, işler genellikle şöyle oluyordu: Kadro toplantıları olurdu, değil mi, iki üç kişilik bir grup halinde. Ve bu grup başlarında Gomulka Yoldaş olmak üzere, diyelim ki Olağanüstü Durum kararı alındı. Ve yoldaşlar bu kararı gazetelerden öğreniyorlardı! Gazetelerden! Daha somut konuşayım, Gomulka Yoldaş'ın bu az bulunur otokratizmi sürüp giderken, hükümetin kararlarından pek çoğu Gomulka'nın bürosunda alınırdı. Yöneten O idi; hükümet, alınan kararları gazeteden öğreniyordu! Kabul edersiniz, bunlardan söz etmek bile utanç verici. Sözünü etmek bile utanç verici! Gelgelelim, durum buydu.

Sorabilirsiniz: Evet, ama ya Politik Büro? Yoldaşlar, Büro'nun söyleyebileceği pek fazla bir şey yoktu. Hiç değilse Büro üyelerinin

bir kısmının. Bir şey dedikleri anda, ya tecrit ediliyorlardı, ya da zor durumlara düşürülüyorlardı. Kendi hakkımda konuşmak istemiyorum, insanın kendi hakkımda konuşması doğru değil, yoldaşlar. Ama yine de, eğer bir insan... neyse, şahsen ben bazı sorunlarda çok kararlı görüşlere sahibim. Bunun da ötesinde, belli konularda konuştum. Açık açık! Merkez Komitesi Plenumunda belli noktalara değindim —ağızla değil, konuşmaları yazan elimle. Evet!—, değindim ama, bunun ne-reye vardığını da herkes gördü. Hani bir söz vardır: Söylemek başka, eylemek başkadır. Bunu anlatışım, kimin hangi düzeyde ne kadar suçlu olduğunun layikiyle değerlendirilebilmesi için.

Fiyat artışları sorununu alın, sözgelimi. Karşıydım, Yoldaşlar. **Karşı!** (Salonda ses: Ne-ye?) **Karşıydım! Söyledim, yoldaşlar, açıkça!** Herkese söyledim! Şimdi bana ne yapmam gerektiğini soracaksınız. Ne yapmalıydım! Merkez Komitesi Plenumunda, 6. Plenumda, Komite üyesi arkadaşlar hatırlayacaktır, dedikleri gibi bütün doğru konularda ben vardım. Gomulka madencilerin yemeğindeydi. Orada onu sıkıştırdım ve ona zım kararının tehlikeli olduğunu, grevler olacağını, olaylara sebep olacağımızı söyledim. Ona söylediklerim bunlardı. Cevap şuydu: «Evet, ama sen nasıl bir sonuç öneriyorsun?» Aldığım cevap bundan ibaretti! Bu koşullar altında, yoldaşlar yapabileceğim bir şey yine vardı: Politik Büroda veya Merkez Komitesi Plenumunda açık açık müdahale etmek. «Yoldaşlar, bu koşullar altında Politik Büro üyesi olarak kalamam,» diyerek Büro'dan istifa etmek. Edebilirdim. Hattâ niye istifa etmeyeyim ki, diye düşündüm bile. Yoldaşlar bana açıkladılar, arkadaşlarım açıkladılar, dediler ki: «İstifa etme, yoksa eğer bir olay çıkarsa, senin üstüne yıkarlar. Olaya sebep olan oydu derler.»

Yoldaşlar, olan biten hakkında çok şey söylenebilir. Benim için konuşmak zor, çünkü kimse benim başkasını karalayıp kendimi aklamak istediğimi düşünsün istemem. Ben de melek değilim. Melek değilim. Anlarsınız, ben de eğer bazı sorunları sonraki bilgilerimle görebilseydim, bazı durumlarda... (bantta kesiklik) Zaman zaman Gomulka'ya gidip daha fazla kahve ve kakao ithaline karşı oluşunu

kinamışızdır. Şöyle cevap vermiştir: «Kararımı beğenmiyorsunuz ha? Çukolata ve kahve küçük-burjuva alışkanlıklarıdır.» İşte bu türden peri masalları. Gerçekten, bazı şeylerin sözünü etmek bile utanç verici oluyor. Hele hele biz Komünistler için bütün o masalları dinlemek çok utanç vericiydi. Gomulka gibi insanların yüzyılda bir dünyaya geldiği söylenirdi. Ya da Gomulka'nın çağın yüz-yıl ilersinde olduğu, anlaşılmadığı, ama —anlaşılmaya bile— fikirlerinin her zaman doğru olduğu falan... Bu tür saçmalıklar, aptallıklar yapıldı. Ama bazı insanlar üstünde etkisi oluyordu. Bunlara içten inananlar vardı. Bir kere, işgal sırasında, —ilk yıllarında olduğu gibi sonra da— Gomulka bu memleket için bir şeyler yapmıştı. 1956'dan sonra bile... (İşitilmiyor) Sanırım 8. Merkez Komitesi Plenumunda kapsamlı bir «ev-temizliği» yapacağız. Ne kadar başarılı olacağımızı göreceğiz. Sanırım, memleketimizin kıyısından geçtiğimiz bir trajediye daha ilerde sahne olması için, o temizlemenin, ihtiyacını dile getirdiğimiz buradakinden daha kapsamlı olması gerektiğine ikna olmuş durumda buradan ayrılacağız. Ev-temizliğinin elimizden geldiğince kapsamlı olacağı konusunda size

söz veririm. Şimdilik, artık işe koyulmalıyız. Söylediğimiz gibi, çalışmamıza engel olmayın ve düşmanlarımıza yardım etmeyin. Bu olanların bir karşı-devrim olduğunu ve dolaşısıyla ateş açmanın doğruluğunu ileri sürmek isteyenlere yardım etmeyin.

Ve nihayet, bana gösterdiğiniz güven için size teşekkür etmek isterim. Teşekkür ederim, yoldaşlar. (Uzun alkışlar, patırdı, herkes aynı anda konuşur)

**BALUKA:** İşçi yoldaşlar! Grev bitmiştir! Koruma yerlerini terkedin! (Yüksek tonda, heyecanlı bir ses duyulur)

**BİR İŞÇİ:** Ayrılmayın! Bir şey daha söylemek istiyorum. Artık aramızda bulunmayanlarla ilgili. Gierrek Yoldaş kederimizi paylaşır mı bilmiyorum. Bu grevin sonunda, şu anda, bir dakikalık bir saygı duruşu ile kendilerini analım.

**GIEREK:** Aynı fikirdeyim.

**İŞÇİ:** Hazır ben konuşurken, şu andan başlayarak burada bulunan herkesi bir dakikalık saygı duruşuna çağırıyorum. Yine, tersanede bulunan herkesi, artık bizle olmayanların anısına bir dakika sessiz kalmaya çağırıyorum. (Sessizlik)

Bu belge, 25 Ocak 1971'de Szczecin limanındaki Adolf Warski tersanesinde grevci işçilerle Polonya Komünist Partisi ileri gelenleri arasında geçen konuşmaları yansıtır. 9 saat süren toplantı gizlice banda alınmış, ve 200 sayfa tutan belge Fransa'da yayımlanmıştır. Buradaki metin, sözkonusu belgenin *New Left Review*'un 72. sayısında çıkan özetidir.